

תורמים, בריאים, משכילים ומאושרים | הדו"ח המפתיע שמחולל שינוי בכל מה

החרדים:

לא מה שחשבנו

אחרי שנים של נתונים מעוותים שעושים עוול לתדמית הציבור החרדי בישראל, מגיעים שני חוקרים אמיצים שהופכים את הקערה על פיה • התלמידים משכילים בלי לימודי ליב"ה • סובלים מעוני אבל מרגישים עשירים • מאושרים ובריאים לא פחות ממגזרים אחרים • שומרים על הגוף ומעשנים פחות • ובעיקר, תורמים יותר מכל מגזר אחר • כל המספרים והנתונים לקראת הכנס השנתי של 'המכון החרדי למחקרי מדיניות'

הגברים ובערך ארבעים אחוזים בקרב הנשים. הנתון המדהים באמת, עם זאת, מגיע מתחום העיסון. שיעור החרדים המעשנים נמוך יותר מאשר בכל שאר האוכלוסיות. רק תשעה אחוזים מהחרדים מעשנים, בהשוואה ל-23 אחוזים בחברה היהודית הכללית ו-25 אחוזים בחברה הערבית. אפילו אם מוציאים את הנשים מהמשוואה, שיעור הגברים המעשנים עדיין נמוך יותר: רק 17 אחוזים מהגברים החרדים מעשנים בהשוואה ל-27 אחוזים בשאר האוכלוסייה היהודית ו-49 אחוזים באוכלוסייה הערבית. בחינת שיעורי המעשנים בכל האוכלוסיות בין 2003 ל-2013, מראה כי בכולן חלה ירידה בשיעור המעשנים - כנראה תוצאה מהמודעות הציבורית ההולכת וגוברת לנזקיו. בעולם החרדי, עם זאת, הירידה הייתה דרסטית במיוחד, ומבטאת את החריש העמוק שנעשה בנושא זה דרך פסקי הלכה, מידע מותאם לחרדים ושינויים חברתיים כמו הפיכת העיסון לחיסרון משמעותי בעולם השידוכים. החרדים גם מחשיבים את עצמם לבריאים יותר. 96 אחוזים מדווחים שמצבם הבריאותי טוב בהשוואה ל-85 אחוזים בציבור היהודי הכללי ו-76 אחוזים במגזר הערבי. על אף שחלק מהנתון הזה מוסבר בכך שהאוכלוסייה החרדית צעירה יותר (וצעירים נוטים להיות בריאים ולהרגיש בריאים), החוקרים מאמינים שחלק משמעותי מזה מושפע מתפיסה דתית של 'שמח בחלקך' ומאמונה בהשם. גם באורח חיים בריא אין הבדלים משמעותיים בין החרדים ושאר האוכלוסייה היהודית. 53 אחוזים מהחרדים עוסקים בפעילות גופנית מול 55 אחוזים בקרב שאר היהודים. ההבדל המשמעותי נוגע לסוג הפעילות: על אף שבכל האוכלוסיות הפעילות הגורמת הנפוצה ביותר היא 'פעילות גופנית מתונה' (הלכה נמרצת, למשל), בציבור החרדי יש שיעורים

"העוני בחברה החרדית שונה חד משמעית מעוני בחברות אחרות", אומרת קסיר. "זו חברה שבוחרת בחיי העוני מתוך מודעות מלאה וכדי להגשים ערכים דתיים, יש לה סדר עדיפויות משלה והוא משתקף בעובדה שהשלכות העוני שונות". בין השאר היא מציינת גורמים קהילתיים חרדיים כמו מכירות מ"זלות, חלוקות, גמ"חים, ועוד, אשר מאפשרים למשפחה לקיים חיים תקינים גם ברמת הכנסה נמוכה. כהוכחה נוספת לכך, קסיר מצביעה על הנתונים לגבי איוון כלכלי במשפחות חרדיות. 32 אחוזים מהחרדים מדווחים שהם 'בפלוס', אחוז לא נמוך בהרבה מהשיעור בחברה היהודית הלא חרדית, 38 אחוזים, וגבוה בהרבה מהשיעור בחברה הערבית - 16 אחוזים. באופן כללי, החרדים מרוצים ממצבם הכלכלי: 71 אחוזים מול 63 אחוזים בציבור היהודי הכללי. בהתחשב בעוני הנרחב, פירוש הנתונים הללו הוא שכמעט מחצית מהעניים החרדים - שמחים בחלקם...

← עניים אבל בריאים חוקרים רגילים למצוא קשר ישיר בין סטטוס כלכלי ומצב בריאותי. גם כאן החברה החרדית, מציגה תמונה יוצאת דופן שעשויה להפתיע אפילו את החרדים עצמם. לא רק שתוחלת החיים של החרדים גבוהה (מקומות יישוב בעלי ריכוז חרדיים גבוה, כמו ירושלים וכו' ברק, הם בין היישובים בעלי תוחלת החיים הגבוהה בארץ) - שלל של מדדים אובייקטיביים וסרי בייקטיביים מצביע על כך שהחרדי הממוצע נהנה מב-ריאות טובה שאינה משקפת את רמת ההכנסות שלו. מדד ה-BMI, הבודק האם משקלו של אדם תקין, עומד בממוצע בקרב גברים חרדים על 26.1 - כמעט זהה לממוצע אצל גברים יהודים שאינם חרדים, 26.0. (הגבול העליון התקין הוא 25). בקרב נשים חרדיות, לעומת זאת, ה-BMI הממוצע הוא בגבול הנורמה, 24.7, ונמוך יותר מהממוצע בקרב שאר הישראלים. שיעורי הסובלים מעודף משקל דומים מאוד בקרב האוכלוסייה היהודית הכללית והאוכלוסייה החרדית, ועומד תמיד על מעט יותר מחמישים אחוזים בקרב

החיים והאופטימיות שלהם", מסכם המחקר. מה שהכי מרתק הוא שאת מרבית הנתונים שאבו החוקרים מספרי הלמ"ס (-הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה). "הלמ"ס", מסבירה ד"ר קסיר, "לא מעבד את הנתונים שהוא אוסף, אבל הוא מעמיד אותם לרשות חוקרים שיוכלו לעבד נתונים בצורה חדשה. פילחנו את נתוני הלמ"ס כך שתיווצר השוואה ברורה בין המגזר החרדי, הציבור הכללי בישראל והמגזר הערבי. כשנפרשו נתוני ההשוואות הללו, הנתונים הפתיעו את החוקרים - ועתידים להפתיע, כנראה, את כל מי שייחשף לדו"ח עב הכרס בשבועות הקרובים.

← עשירים בעיני עצמם העוני בחברה החרדית ללא ספק קיים. אבל יש הבדל בינו לבין העוני בשאר קבוצות האוכלוסייה. כמה חרדים עניים 'על הנייר'? שיעור העוני הכללי בישראל בשנת 2016 עמד על 21.9 אחוזים, אולם הוא התחלק בצורה בלתי שווה בין מגזרים שונים. בציבור הכללי בישראל - שיעור העוני הוא 8.7 אחוזים בלבד, בעוד שבחברה החרדית ובחברה הערבית האחוזים כמעט זהים - 52.6 ו-52.0 בהתאמה. אז נכון, לפי הנתון הזה - אחד מכל שני אנשים בחברה החרדית, הוא עני. אבל העוני הזה גם אינו ספציפי לשנים האחרונות: ב-1998 עמד העוני בחברה החרדית על 38 אחוזים, והוא הגיע לשיאו בשנת 2008, אז עמד על 63 אחוזים. העוני הוא חלק בלתי נפרד מהחברה החרדית. אלא שלמרות מה שאומרים המספרים היבשים, מסתבר שהחרדים מרגישים את עצמם הרבה פחות עניים ממה שהם באמת: בסקר החברתי בקרב בני 20 ומעלה, כשנשאל כל מראיין האם חשב לאחרונה שהוא עני, נמצא כי 7.7 אחוזים מכלל החרדים דיווחו על תחושת עוני: שיעור דומה למדי לשיעור היהודים הלא-חרדים שהרגישו עניים ב-2016, שעומד על 7.3 אחוזים. בנוסף, שיעור החרדים הסובלים מאי ביטחון תזונתי משמעותי, 7.9 אחוזים, אינו גבוה הרבה יותר מאשר השיעור בחברה היהודית שאינה חרדית, 6 אחוזים.

אתה מתנדנד רגוע בערסל גם כשהתרופה שלך מחוץ לסל? סימן שיש לך הראל

הראל ביטוח ופיננסים

הראל, חברת ביטוחי הבריאות הגדולה בישראל

מורכב משלושה: שון, שבו נכללים מבוטחי ארבעת החולים קרי כל תושבי המדינה, מכוסה על פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי שנכנס לתוקף ב-1995 וקובע כי חלה חובת ביטוח בריאות על כל תושבי המדינה וכל תושב זכאי לסל שירותים מוגדר.

מעין דויד

← גם אתכם מרגיזה ההשוואה הזאת בין הציבור החרדי למגזר הערבי? בכל פעם כשמדברים על קידום אוכלוסיות חלשות בישראל, בעיקר בתחומי ההכשרה והתעסוקה, מציבים אותנו - לפעמים עושים טובה ומוסיפים 'להבדיל' - לצד המגזר הערבי. משום מה התגבשה לה עמדה מקובלת הרואה דמיון רב בין שני המגזרים הללו על בסיס מצבם הכלכלי. האם ההשוואה הזו נכונה? ובכן, אתם יכולים להירגע. דו"ח חדש ומקיף של 'המכון החרדי למחקרי מדיניות' - לקח על עצמו לבדוק את העניין. שני חוקרים, ניצה (קלינר) קסיר, המשנה ליו"ר 'המכון החרדי', וד"ר דמיטרי רומנוב, אספו מדדים רבים על הפן הכמותי והפן האיכותי של איכות החיים המגזר היהודי הכללי, במגזר החרדי ובמגזר הערבי. התוצאות היו בלתי צפויות: בשקלול כל הנתונים, אין הבדל משמעותי במדדי איכות חיים בין הציבור החרדי ושאר הציבור היהודי בישראל. אבל כן יש פער עצום בין מדדי איכות החיים של האוכלוסייה היהודית (כולל החרדית) והציבור הערבי. 'בתחומים החשובים לחרדים, חיייהם מלאים וטובים, רמת הכנסה נמוכה ושיעור עוני גבוה אינם מאפילים על שמחת

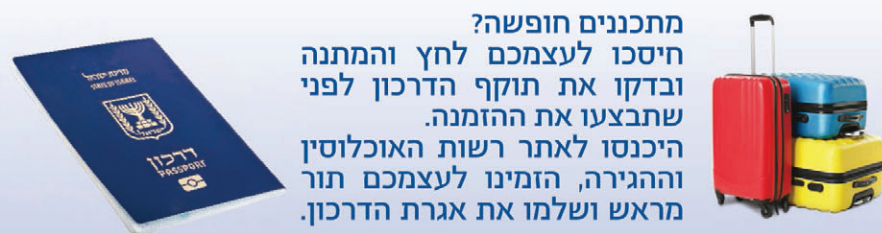
7 לילות + 2 = שווה! פרטים במגזין משכחה

13 שנות חסות משפחתית

להזמנות ולקבלת הפרוספקט חייגו: 02-5704444 | office@wreschner.net | www.wreschner.co.il

Wreschner יוסי ורשנר. מכל הטיבות בעולם

לפני שמחליטים
פריז או ליסבון
דואגים לבדוק את
תוקף הדרכון

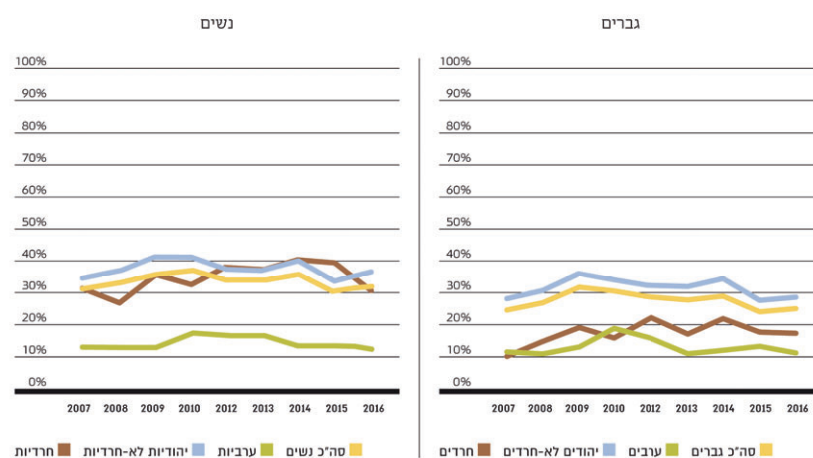
להזמנת תור ופרטים נוספים היכנסו
לאתר רשות האוכלוסין וההגירה piba.gov.il

רשות האוכלוסין וההגירה
Population and Immigration Authority
سلطة السكان والهجرة

מאחלים לכם חופש נעים

תרשים 60 < שיעור המשתתפים בקורסים להכשרה מקצועית
לפי מין, בני 20 ומעלה, שנים 2007-2016*

← החרדים לא עובדים?

'החרדים לא עובדים' היא אחת הנחות היסוד הנפוצות ביותר בציבור הישראלי. אלא שהנתונים הרשמיים מציינים תמונה שונה. שיעור התעסוקה בקרב החרדים בגילים הרלוונטיים עומד על 62 אחוזים - נמוך יותר משיעור התעסוקה בקרב האוכלוסייה היהודית הכללית, שעומד על 85 אחוזים, אבל בהחלט רחוק ממצב שבו חרדים, כהכללה, אינם עובדים. כמוכן, הפער הגדול הוא בקרב הגברים: ב-2017, 51.7 אחוזים מכלל הגברים החרדים עבדו, בהשוואה ל-87.8 אחוזים מהגברים באוכלוסייה הכללית (ול-77.5 בקרב הגברים הערבים). לעומת זאת, 73.4 אחוזים מהנשים החרדיות עבדו - בהשוואה ל-82.1 מהיהודיות שאינן חרדיות, והרבה יותר משיעור הנשים הערביות שעובדות, העומד על 34.9 אחוזים בלבד.

בשנים האחרונות נצפית עלייה חדה בשיעורי התעסוקה בקרב הגברים החרדים והן בקרב הנשים החרדיות. כך למשל, בין 2004 ל-2017 קפץ מספר החרדיות העובדות בלא פחות מ-201 אחוזים (!) גידול התעסוקה בקרב שאר הנשים היהודיות עמד באותן שנים על 42 אחוזים בלבד. שיעור הגברים החרדים העובדים עלה בשיעור דומה, 21.1%, בין השנים 2002 ו-2017.

שוב, הגידול בשיעור התעסוקה במגזר היהודי הכללי היה קטן יותר, ועמד על ארבעים אחוזים. מה שעומד מאחורי השינויים הללו, אומרים החוקרים, הוא הקיצוץ הדרסטי בקצבאות השונות, כמו (בציבור הערבי נצפו גם כן עליות מרשימות, אם כי קטנות יותר, בשיעור המשתתפים בשוק העבודה: עלייה של 145 אחוזים בקרב הנשים ושל 81 אחוזים בקרב הגברים).

הגידול בשיעור התעסוקה, למרבה הצער, לא הביא בעקבותיו גידול דומה בשכר. על אף שבממוצע שכר חרדי מרוויח 53 שקלים לשעה בהשוואה ל-66 שקלים לשעה שמרוויח שכיר יהודי שאינו חרדי ו-43 שקלים שמרוויח שכיר ערבי, פילוח של הנתונים מגלה פער דרסטי ביכולת ההשתכרות בקרב הגברים החרדים. מאז תחילת העשור ניכרת עלייה בשכר הממוצע לשעה של נשים חרדיות, ושכרן השעתי הממוצע נמוך רק ב-6 אחוזים מזה של שכירה יהודייה שאינה חרדית. אצל גברים, לעומת זאת, הפער עומד על 31 אחוזים בהשוואה לגברים יהודים אחרים.

החוקרים מסבירים את הפער בכך שרבים מהחרדים בשוק העבודה הם צעירים חסרי ניסיון מיומנויות שמש-תכנים שבר תחלתי נמוך, וכן בהיקף הרחב של העבודה בתחום החינוך, הידועה במשכורות הנמוכות המצויות בה. עובדה מעניינת היא כי עיקר פערי השכר מצוי בקבוצת הגיל של 25-44. בקרב החרדים בגיל 45 ומעלה הפערים זניחים. ייתכן שהסיבה לכך היא ששיעור גבוה יותר מקרב הגברים החרדים המבוגרים יותר, כן רכשו לימודי חול בילדותם ולפיכך רמת המיומנויות שלהם דומה (כפי שמצא סקר האוריינות של ה-OECD),

<<<

נמוכים הרבה יותר של עוסקים בפעילות אינטנסיבית או פיתוח שרירים - ממצא הגיוני בהתחשב במקום השונה שתופסת תרבות הגוף ביהדות ובערכי המערב. בתחום התזונה המצב מעט שונה: שני שליש מהחרדים מקפידים לאכול פירות וירקות - שיעור דומה לשאר המגזרים. אולם כשמדובר בצריכת אוכל טבעי (כמו קמח מלא ואורז מלא) יש הבדלים ברורים בין המגזרים. 33 אחוזים מהנשים החרדיות מקפידות על כך - שיעור דומה לנשים בשאר האוכלוסייה היהודית. אבל רק 20 אחוזים מהגברים מקפידים על כך - שיעור נמוך בעליל מ-31 האחוזים בקרב שאר היהודים. עם זאת, לא הכל ורוד. ישנם שני תחומי בריאות בהם הציבור החרדי אכן מתמודד עם בעיות. האחת קשורה למצבו הכלכלי: יותר אנשים בציבור החרדי מוותרים על תרופות או טיפולי שיניים בגלל עוני (13 אחוזים ו-53 אחוזים בהשוואה ל-8 אחוזים ו-32 בחברה היהודית הכללית) והרבה פחות חרדים עוברים בדיקות סקר מוקדם לגילוי מחלות נפוצות.

רק 49 אחוזים מהנשים מעל גיל 40 נבדקו בבדיקת ממוגרפיה, בהשוואה ל-75 אחוזים באוכלוסייה היהודית הכללית, יותר מרבע מאלה שנבדקו עוברות את הבדיקות הללו בתדירות נמוכה יותר מהמומלץ. גברים חרדים מראים דפוסים דומים: רק 23 אחוזים מהחרדים מעל גיל 50 עברו בדיקה לגילוי מוקדם של סרטן הערמונית, בהשוואה ל-41 אחוזים באוכלוסייה היהודית הכללית.

← אוריינות בלי ליבה

הגברים החרדים מובילים במספר שנות הלימוד שלהם - בזכות שנים רבות של לימוד בישיבה ובכולל. גבר חרדי ממוצע לומד במשך 21.4 שנים בהשוואה ל-14.4 שנים אצל גברים יהודים שאינם חרדים. אצל הנשים המספר הממוצע זהה כמעט בין חרדיות ויהודיות שאינן חרדיות: 14.5 שנות לימוד. על אף שגברים חרדים, במיוחד, מתמקדים בלימודי קודש. סקר על מיומנויות יסוד של האוכלוסייה הבוגרת שנערך מטעם ארגון ה-OECD בשנת 2015, מצא כי החרדים, גברים ונשים כאחד, משיגים תוצאות דומות ליהודים שאינם חרדים במבחני אוריינות קריאה ואוריינות מתמטית. הפער המובהק בין החרדים ליהודים שאינם חרדים היה רק במבחן שבדק פתרון בעיות בסביבה מתוקשבת - פער סביר בהתחשב בכך שהאוכלוסייה החרדית נחשפת פחות לטכנולוגיות מידע ממוחשבות.

פילוח גילי, עם זאת, רמז שכנראה יש השפעה לכך שהצעירים החרדים לומדים לימודי חול הרבה פחות מדור ההורים שלהם, שרובם למדו בתלמודי תורה של החינוך העצמאי או התחרו אחריו שגדלו במוסדות ממלכתיים דתיים. גברים חרדים מעל גיל 40 הפגינו יכולות זהות פחות או יותר לגברים יהודים אחרים, אבל בקבוצת הגיל 16-40 מיומנויות האוריינות של הגברים החרדים היו נמוכות משמעותית בהשוואה לגברים יהודים אחרים.

שנה חמישית ברציפות עם אלפי משפחות מרוצות
ממשיכים בהצלחה!

★★★★★ Deluxe

**קסם של חופשה
בפראג**

ארוחות גורמה בשפע ישראלי | סוויטות וחדרים מפוארים
מקווה ובית כנסת במלון | מסלול טיולים מרתק ומגוון

יציאות
כל שבוע
כל הקיץ!

לפרטים והזמנות: 02-6665555 | www.mtravel.co.il

פשוט תעשה תואר!

תואר יוקרתי מטעם המכללה האקדמית הדסה HAC

ניהול משאבי אנוש / מערכות בריאות B.A

מדעי המחשב B.Sc *מלגות קיום גבוהות

חדש!

עבודה סוציאלית B.S.W

הרשמו היום למכינות והתקדמו ללימודי התואר >>

בוגרי המסלולים משתלבים במגוון משרות בחברות המובילות

סבסוד 100% לזכאים | מלגות גבוהות | מכינות לפני תואר

סטראוס [סטראוס] STRAUSS CAMPUS הפכללה האקדמית הדסה & מכון לזכרון

HAC הפכללה האקדמית הדסה ירושלים Hadassah Academic College Jerusalem

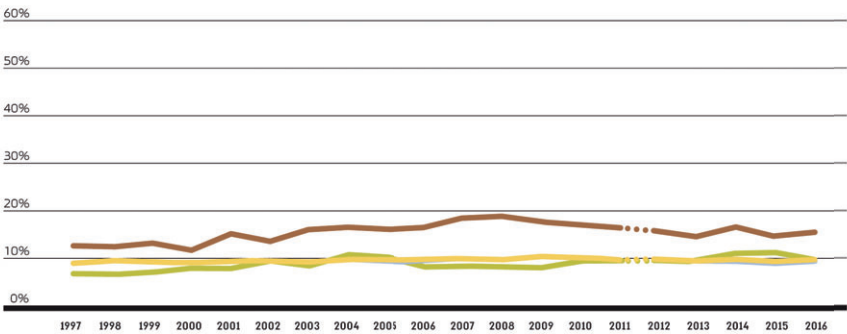
קמח קמח חסידי ירושלים קמח חסידי ירושלים

יועצי הלימודים שלנו לשירותך: 02-6222202

קמפוס גברים שטראוס 24, קמפוס נשים שטראוס 17, ירושלים

תרשים 61 < שיעור ההוצאה של משקי בית על ווינטר נווהכנסה הפנויה

שנים 2016-1997

מקור: המכון החרדי למחקרי מדיניות. נתונים: סקרי הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016-1997 (חרדים – לפי הגדרת בית הספר האחרון).

65 המשמלה משתתפת באופן רחב גם בתקצוב מרכזית המוסדות להשכלה גבוהה, ותומכת גם בגני ילדים מגיל 3-0 כחלק מהיקף עבודתם ובהכנסתם של הורים. בכל מקרה, אנו התמקדנו במערכת החינוך הפועלת מכוח "חוק חינוך חובה".

תשלום המשכנתא הממוצע של משק בית חרדי עמד ב-2016 על 2,373 שקלים, בניגוד ל-3,441 שקלים במשק בית יהודי לא חרדי. אולם נטל הפירעון גבוה יותר אצל החרדים ועומד על 20.4 אחוזים מההכנסה הפנויה בהשוואה ל-16.8 אחוזים מההכנסה הפנויה אצל שאר היהודים.

החרדים אולי מתאמצים יותר לשלם על דירתם, אבל המאמץ כנראה נושא פירות באיכות החיים, כי החרדים מרוצים מאוד המגורים שלהם יותר מכל מגור אחר. על השאלה 'אם תאבד את הארנק שלך ובו פרטים מזהים והוא יימצא על ידי תושב האזור, האם אתה חושב שהוא יוחזר אליך עם כל תכולתו?' 86 אחוזים מהציבור החרדי ענו: 'כן' - בהשוואה ל-61 בציבור היהודי הכללי ורק 54 בציבור הערבי. שביי עות הרצון מהשכנים גבוהה גם היא יותר מכל שאר המגורים ועומדת על 93 אחוזים.

← עניים ותורמים

כשליש מהחרדים מדווחים שהם משתתפים בפעיי לות התנדבותית, 32 אחוזים מול 23 אחוזים בציבור היהודי הכללי ו-6 אחוז בציבור הערבי. החוקרים מצאו, עם זאת, שתפיסת ההתנדבות שונה בין מגזרים שונים: יהודי שאינו חרדי יגדיר כנראה כהתנדבות רק פעילות רשמית במסגרת עמותה כלשהי, בעוד יהודי חרדי יכול להגדיר כהתנדבות גם מעשי עזרה הדדית שוטפים במסגרת הקהילה. כשמדובר בהתנדבות במי סגרת ארגון, האחוזים זהים בין חרדים ויהודים שאינם חרדים ועומדים על 10 אחוזים: בהתנדבות פרטית, לעומת זאת, שיעור החרדים עומד על 17 אחוזים לעומת 10 בקרב שאר הציבור היהודי.

הנתונים המרתקים במיוחד מגיעים ממדד התרור מות. על אף העוני הרשמי הרב בחברה החרדית, למי עלה מ-74 אחוזים ממשקי הבית החרדים תורמים כסף לצדקה - מה שמוכיח כי מחצית מאלה שחיים מתחת לקו העוני תורמים לצדקה. בקרב שאר האוכלוסייה מדובר על 26.7 אחוזים. בנוסף, משק בית חרדי תורם בממוצע 548 שקלים בחודש, בעוד משק בית לא חרדי שתורם, תורם בממוצע 199 שקלים בחודש. תורמים יהודים שאינם חרדים, מסתבר, תורמים 1.2 אחוזים מההכנסה נטו בעוד חרדים תורמים 4.6 אחוזים מהכנסתם הכספית נטו.

עוד נתון חרדי מובהק: רק בקרב הציבור החרדי שיעור משקי הבית התורמים, שבהם ראש משק הבית עבר את גיל 65, נמוך יותר משיעור התורמים במשקי בית צעירים יותר. "מראיונות שערכנו, הבנו שרוב החרדים בגיל הזה עוזרים כספית לילדיהם - אבל לא מגדירים זאת כתרומה רשמית", מסבירה קסיר.

בימים האחרונים התחיל 'המכון החרדי למחקרי מדיניות' להציג חלק מנתוני הדו"ח בתקשורת. החד שיפה הרשמית של הדו"ח, עם זאת, תתרחש רק בעוד שבוע בכנס רשמי בירושלים, בו ישתתפו בין השאר נשיא המדינה ושרת המשפטים אילת שקד. "אנחנו מתכוונים להציג את כל הפרויקט, ולקיים מושבים ספציפיים על מצב כלכלי והכנסות, על בריאות, ועל תעסוקה והכשרה", אומרת קסיר. "הנתונים הללו חשובים לקובעי מדיניות, ואנחנו מאמינים שישפיעו על תוכניות ממשלתיות עתידיות המכוונות לציבור החרדי".

וייתכן גם שעם צבירת הוותק והניסיון הפער במשכורת בין חרדי ויהודי שאינו חרדי - הולך ונסגר. נתון מעניין נוסף הוא שיעור החרדים המועסקים במשרה חלקית, שמייצג בעיקר את תופעת ה'עובדים ולומדים'. כרבע מהגברים החרדים עובדים במשרה חלקית לעומת 6 אחוזים בלבד בקרב גברים יהודים שאינם חרדים וערבים. יותר משליש מהנשים החרדיות מועסקות במשרה חלקית - בניגוד ל-20 אחוז בלבד בקרב שאר הנשים היהודיות. אולם המגמות הפוכות: שיעור הנשים העובדות במשרה חלקית הולך ויורד בשנים האחרונות, כנראה עם ירידת שיעורן של הנשים העוסקות בהוראה, בעוד שיעור הגברים המועסקים חלקית הולך ועולה: ככל שגברים רבים יותר יוצאים לעבוד, שיעור גבוה יותר מקרב החרדים העובדים יהיה כזה שינסה לשלב בין לימוד תורה ועבודה.

הנתון המעניין באמת, עם זאת, מגיע בשאלה הסובייקטיבית שמבקשת מהנשאל להעריך את מידת שביעות הרצון שלו מעבודתו. גברים חרדים, למרות הפערים הדרמטיים בשכרם בהשוואה לגברים יהודים אחרים, מרוצים מעבודתם בשיעור גבוה יותר מנשים חרדיות - 91 אחוזים בהשוואה ל-86 אחוזים. השיי עורים הללו דומים לשיעורים המצויים באוכלוסייה היהודית הכללית. "ההסבר לכך נעוץ ככל הנראה הוא ביחס השונה לעבודה", אומרת קסיר. "בציבור החרדי מסתכלים על עבודה כעל דרך להביא פרנסה, לא כעל אמצעי להשגת מעמד חברתי גבוה יותר".

← נושאות בעול ולא לבד

אם תוכניות תקשורת אוהבות לצייר את האישה החרדית כדמות טרגית שנושאת לבדה הן את עול הבית והן את עול פרנסת המשפחה, המציאות מתבררת - כצפוי - כשונה. הסקר החברתי של הלמ"ס בשנת 2016 מצא כי קצת יותר ממחצית מהמועסקים הישראלים מרוצים מהאיוון בין עבודה למשפחה. שיי עור המרוצים דומה בקרב החרדים ובקרב הלא חרדים, ואין הבדלים בין גברים לנשים.

שיעור הנשים שהתקשו לתפקד בעבודה בגלל מחויבות למשפחה, כמעט וזהה לשיעור הנשים הללו באוכלוסייה היהודית הכללית - 24 אחוזים מול 22 אחוזים. החוקרים מציעים פרשנות לפיה, למרות שמשקי הבית החרדים גדולים הרבה יותר, נשים חרדיות זוכות לעזרה משמעותית מבני הזוג ומילדים גדולים ולכן מצליחות להתמודד בהצלחה גם עם דרישות העבודה.

← שיאני המשכנתאות

שוק המשכנתאות, מסתבר, חייב הרבה לציבור החרדי. החרדים מובילים בשיעור נוטלי המשכנתא - אם כי תשלומי המשכנתא שלהם נמוכים בממוצע מתשלומי המשכנתא של שאר הציבור היהודי. למעלה ממחצית ממשקי הבית החרדיים משלמים משכנתא על דירה משלהם, בהשוואה ל-43 אחוזים בקרב שאר היהודים, ורק 9 אחוזים מהערבים.

נתון מעניין נוסף הוא העובדה ש-19 אחוזים מהחרדים מעל גיל 65 משלמים משכנתא, בהשוואה ל-11 אחוזים בלבד בציבור היהודי הכללי, ככל הנראה בגלל משכון הדירה למימון הוצאות נישואי הילדים.